

KLEINE KINDEREN
**GROTE
KANSEN**

Kleine Kinderen Grote Kansen

Samen naar meer gelijke kansen.
Elke leraar is een taalbewuste leraar.

Beter en graag lezen voor elke leerling.
Naar een duurzaam leesbeleid op school.

Jona Hebbrecht, Odisee Hogeschool

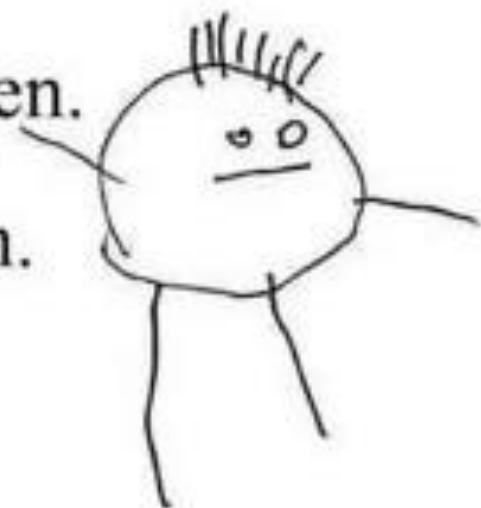
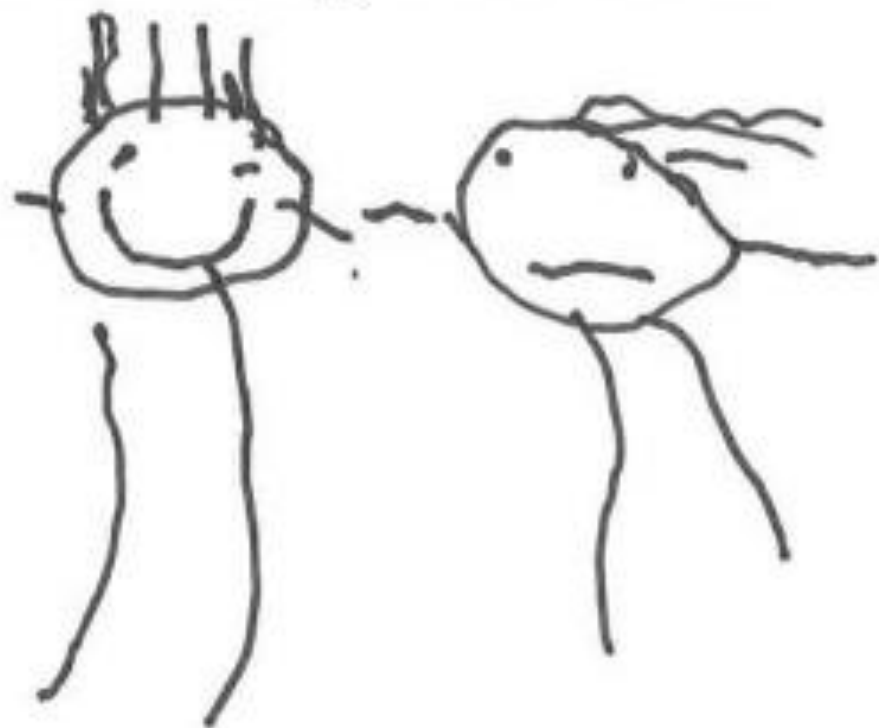
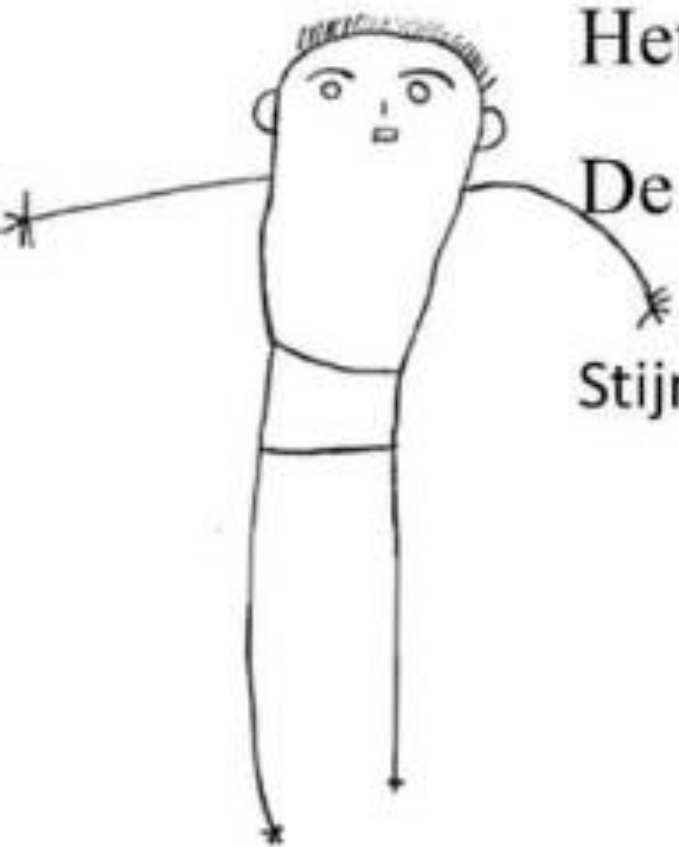
Er hangen tekeningen aan de wanden.

Er worden plannetjes gesmeed. En banden.

Het is er altijd warm. Al vriest het buiten.

De juf is daar. Je kind in goed handen.

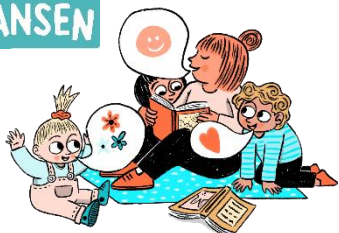
Stijn De Paepe

“Reading makes all other learning possible.” (Obama)

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Inhoud

- **Kennismaking**
- Lezen in gevaar?
- Een 'sterke' lezer?
- Een duurzaam leesbeleid
- Een leesbeleidsproces

Kennismaking

PRO LEZEN 2020

JONA'S BOEKENKAST

Lezen is voor mij...
een venster op de wereld.

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Kennismaking

PRO LEZEN 2020

IRIS' BOEKENKAST

Lezen is voor mij...
een verhaal zonder einde.

PRO LEZEN 2020

MARGOTS BOEKENKAST

Lezen is voor mij...
uit mijn eigen hoofd stappen.

PRO LEZEN 2020

MARLIES' BOEKENKAST

Lezen is voor mij...
genieten en verwonderen.

PRO LEZEN 2020

NELES BOEKENKAST

Lezen is voor mij...
winnen door je in woorden te verliezen.

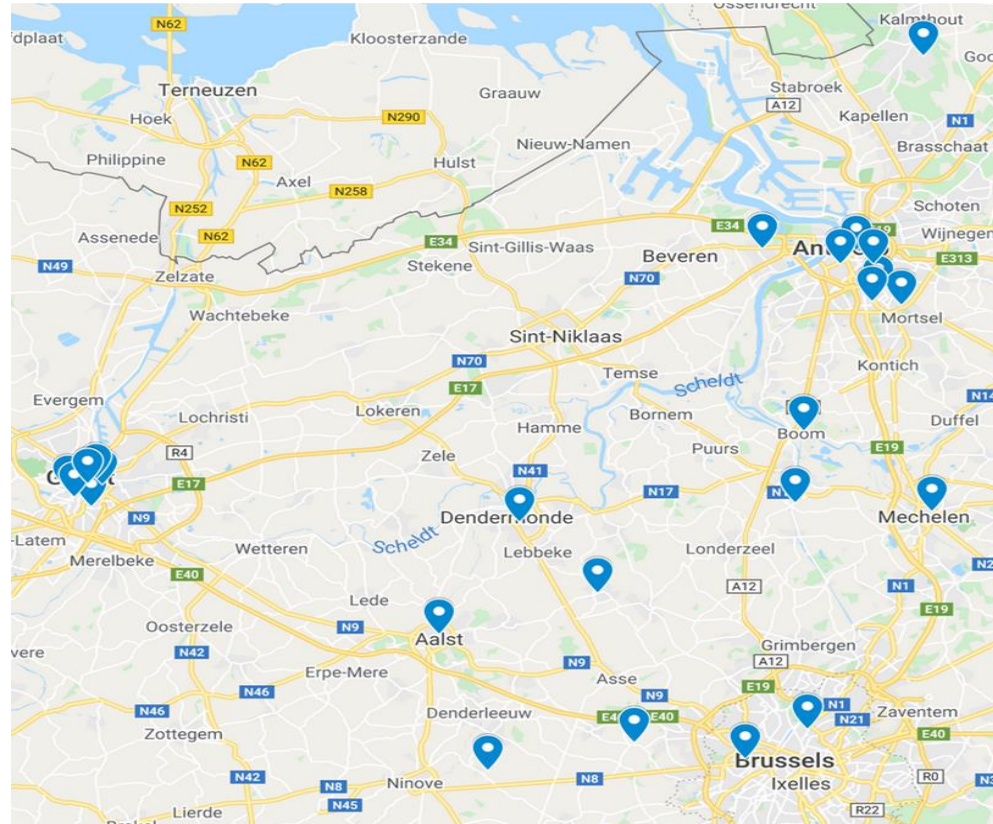
KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

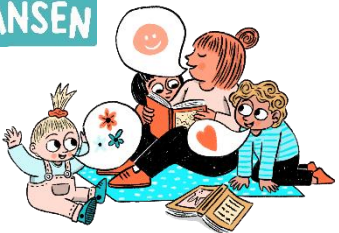
Kennismaking

- = prioritair nascholingstraject met 24 scholen
- = onder begeleiding van AP Hogeschool, Odisee & Iedereen Leest
- = i.s.m. Canon Cultuurcel, bibliotheeksector, collega-lerarenopleiders, onderwijscentra en pedagogische begeleidingsdiensten
- = werken aan een duurzaam leesbeleidsproces

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Inhoud

- Kennismaking
- **Lezen in gevaar?**
- Een 'sterke' lezer?
- Een duurzaam leesbeleid
- Een leesbeleidsproces

Lezen in gevaar?

BINNENLAND

Leerlingen basisonderwijs scoren slechter op lezen en luisteren dan vijf jaar geleden

Frank Segers
do 04 apr 18:52

BEGRIJPEND LEZEN

‘Meestal lezen de kinderen alleen als er tijd over is’

De Onderwijsinspectie onderzocht waar het in het Vlaamse basisonderwijs precies fout loopt met het begrijpend lezen. ‘De scholen en de leerkrachten varen blind.’

Klaas Maenhout
vrijdag 12 juni 2020 om 3:25 uur

“Als we betere lezers willen, kunnen we ze niet leren tanden poetsen”

Robbe De Graeve,
Tobias Santens
18:03 apr 18:52

Leesvaardigheid 15-jarigen daalt meer dan ooit en nog half zoveel wiskundeknobbels: dit zijn de nieuwe PISA-resultaten

Bron: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/12/03/pisa/>

Vlaamse leerlingen scoren steeds slechter op internationale leestests. Waar liggen de oorzaken?

Jan Rijkers: “Uit PIRLS weten we dat veel minder tijd gereserveerd wordt voor lezen dan 20 jaar geleden. Er is vooral minder aandacht voor **technisch lezen**, het vlot kunnen verklanken van wat er staat. Vlot technisch kunnen lezen is essentieel, maar het schiet erbij in omdat scholen in Vlaanderen en Nederland veel andere doelstellingen moeten realiseren: EHBO, tanden poetsen, beweging, drugpreventie, gezond leven, met geld leren omgaan ...”

“Een andere vrij simpele verklaring is dat teksten in de basisschool zelden langer zijn dan een halve bladzijde. Bij PIRLS moeten ze ook langere teksten begrijpen.”

Lezen in gevaar?

- Dalende trend leesmotivatie doorheen lagere en secundaire school
- Alarmerende resultaten leesbegrip

Urgentiebesef om nog sterker in te zetten op leesonderwijs

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Lezen in gevaar?

- **Actieplan Taalraad o.l.v. de Nederlandse Taalunie**

→ http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/Actieplan_Effectief%20onderwijs%20in%20begrijpend%20lezen.pdf

- **Reviewstudies met focus op begrijpend lezen**

→ <https://www.vlor.be/publicaties/praktijkgericht-onderzoek/sleutels-voor-effectief-begrijpend-lezen>

→ <https://www.nwo.nl/documents/nro/peil.onderwijs-leesvaardigheid---houtveen-van-steensel--de-la-rie-2019---reviewstudie-begrijpend-lezen>

- **Studies met focus op leesmotivatie**

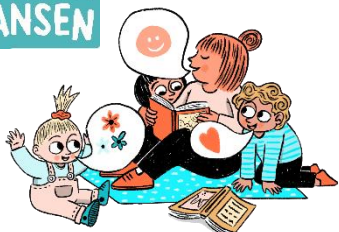
→ <https://www.cultuur.nl/upload/documents/tinymce/Lees-Een-oproep-tot-een-leesoffensief.pdf>

→ <https://www.iedereenleest.be/over-lezen/onderzoek/reviewstudie-belicht-leesmotivatie-als-belangrijk-principe-voor-beter-begrijpend-lezen-in-basisonderwijs>

- **Resultaten onderzoeksgroep Taal, Leren, Innoveren**

→ <https://www.ugent.be/pp/onderwijskunde/tli/nl/onderzoek#Onderzoekstopics>

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Lezen in gevaar?

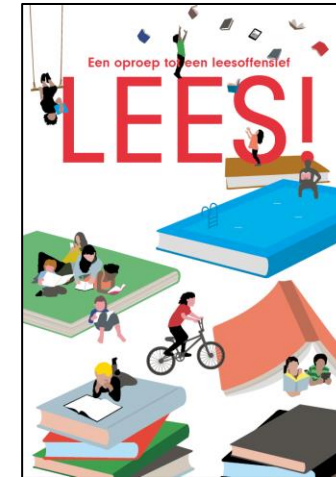
Taalraad – Taalunie

VLOR

review Houtveen en co

Onderwijsraad Ned.

Iedere school
heeft een duurzaam leesbeleid nodig

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Lezen in gevaar?

1. Werk vanuit een urgentiebesef
2. Werk met een taal-leesbeleid
3. Werk met effectieve vakdidactiek
4. Werk aan leesmotivatie
5. Geef formatieve feedback

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

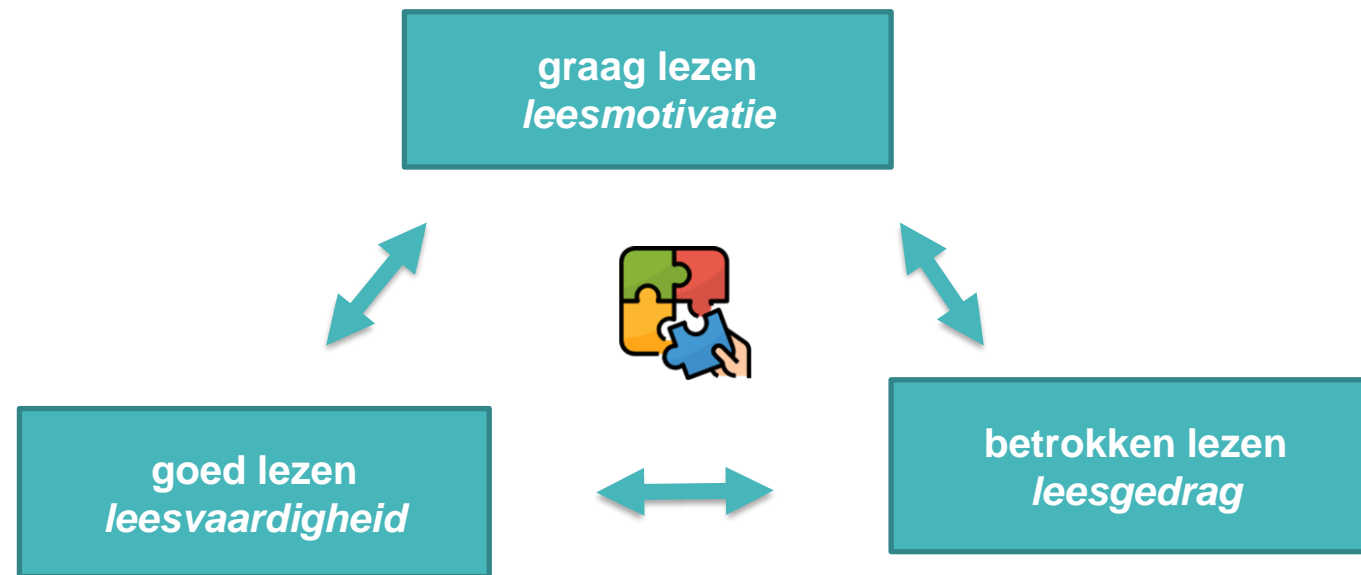

Inhoud

- Kennismaking
- Lezen in gevaar?
- Een 'sterke' lezer?
- Een duurzaam leesbeleid
- Een leesbeleidsproces

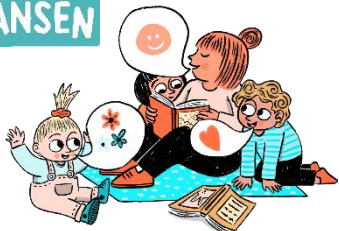

Een sterke lezer?

(Mol & Bus, 2011)

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Een sterke lezer?

KLEINE KINDEREN
**GROTE
KANSEN**

Inhoud

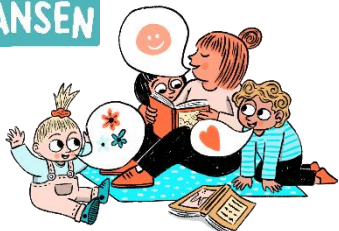
- Kennismaking
- Lezen in gevaar?
- Een 'sterke' lezer?
- **Een duurzaam leesbeleid**
- Een leesbeleidsproces

Een duurzaam leesbeleid

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

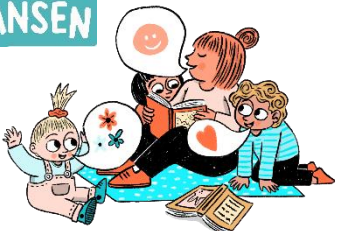

Leesbeleidsplan

- Schoolspecifieke visie op leesonderwijs formuleren en visualiseren
- Doelen en acties koppelen aan visie
- Werken op korte, middellange en lange termijn
- Werken op niveau van leerlingen, leerkrachten en school(omgeving)
- Zorgen voor doorgaande leeslijn
- Een dynamisch verhaal maken

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Voorbeeld: Jenaplanschool Lieven Gevaert, Mortsel

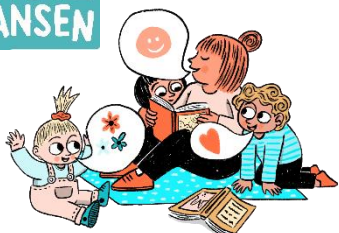

Voorbeeld: bevraging Sint Barbaracollege, Gent

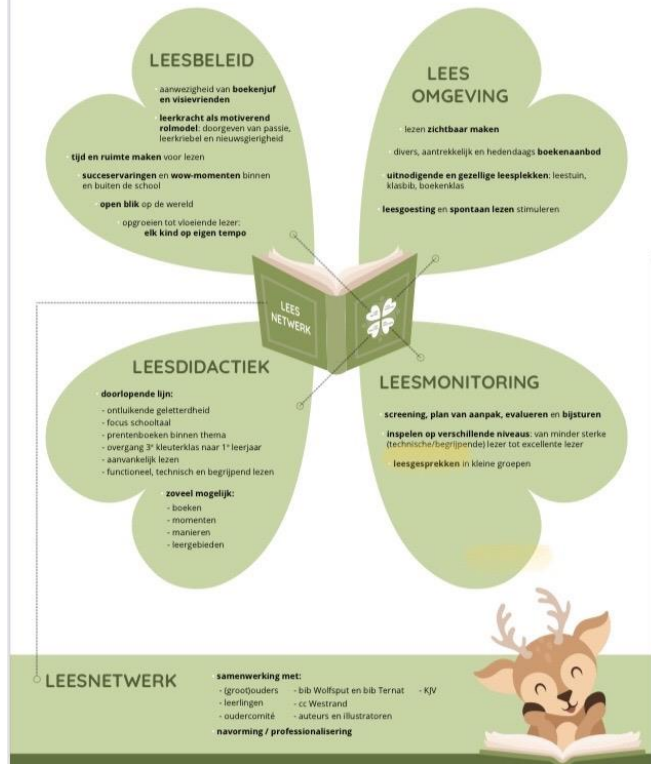

Voorbeeld: brainstorm Klavertje Vier, Sint-Martens-Bodegem

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Overzicht van het leesbeleid

PRO LEZEN

leesbeleid | visie

Leesvisie Klavertje Vier, Sint-Martens-Bodegem

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Leescompetente leraren

- Focussen op leestechniek, leesbegrip, leesgedrag én leesmotivatie
- Vertrekken van motiverende leesopdrachten
- Transfer maken van leesactiviteit naar andere lessen of (schrijf)opdrachten
- Functioneel inzetten op lezen
- Duidelijke instructies geven over en oefenen met verschillende strategieën voor begrijpend lezen
- Inzoomen op wat, hoe en wanneer bij strategieën
- Expliciet inzetten op interactie met tekst
- Rolmodel zijn
- Lezen promoten
- Tijd maken voor (begeleid) vrij lezen en vaste leesroutines

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

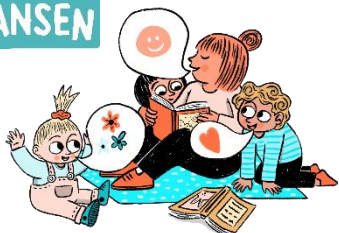

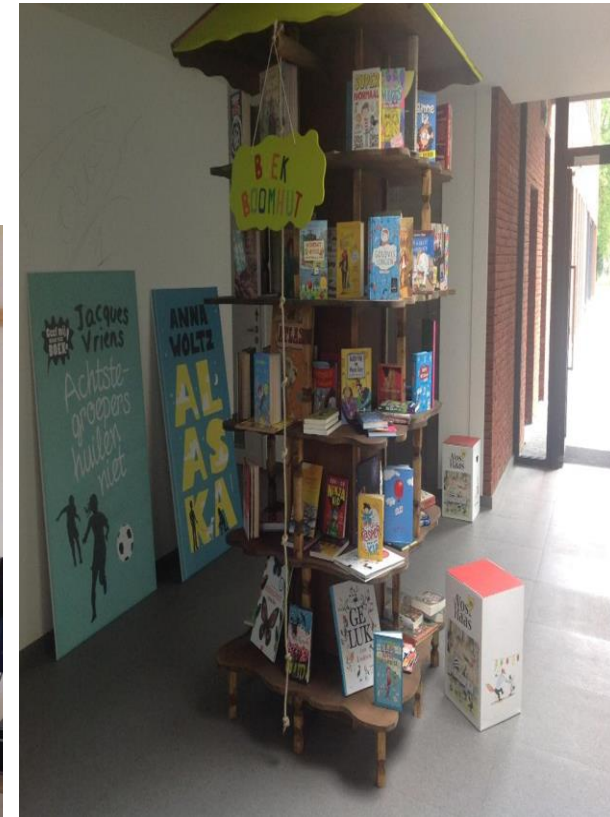
© PRO Lezen - Simon Bequoye – de Knipoo

[Werken met boeken in de klas: ontdek de educatieve handleiding | Iedereen Leest](#)

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Krachtige en motiverende leesomgeving

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

HET AVONTUUR - JENNAPLAN - KLIM OP

LEZEN op school

LEZEN OP SCHOOL

'T KLAVERTJE VIER - DE KNIPOOG - ATHENEUM AALST

IMMACULATA MARIA - ZONNEKIND - SINT-ROMBOUTSCOLLEGE

LEZEN op school

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

 Koning
Boudewijnstichting
Samen werken aan een betere samenleving

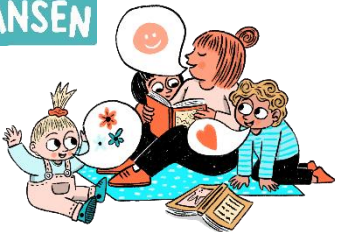
 Vlaanderen
is onderwijs & vorming

Krachtige en motiverende leesomgeving

- Lezen zichtbaar maken
- Aantrekkelijke, uitnodigende leesplekken maken
- Rijk en gevarieerd leesaanbod aanbieden
- Aansluiten bij leesniveau en interesses leerlingen

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Leesmonitoring en feedback

- Systematisch opvolgen van de vorderingen van leerlingen
- Focussen op leestechniek, leesbegrip, leesmotivatie en leesgedrag
- Monitoren op verschillende manieren en via verschillende instrumenten
- Weten hoe en waarom je meet en hoe je met meetresultaten aan de slag gaat
- Gerichte feedback geven aan leerlingen, ouders, collega's, ...
- Gepast en adequaat differentiëren

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

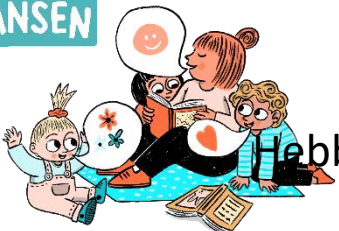

Breed leesnetwerk

- Schoolteam, leerlingen, ouders werken samen met elkaar
- Samenwerking met de bibliotheek, leesbevorderingsorganisaties, de pedagogische begeleidingsdienst, ...
- Organisatie van leesbevorderende activiteiten op klas- en schoolniveau, motiverende leesomgeving(en) inrichten, zorgen voor een rijk tekstaanbod, ...

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

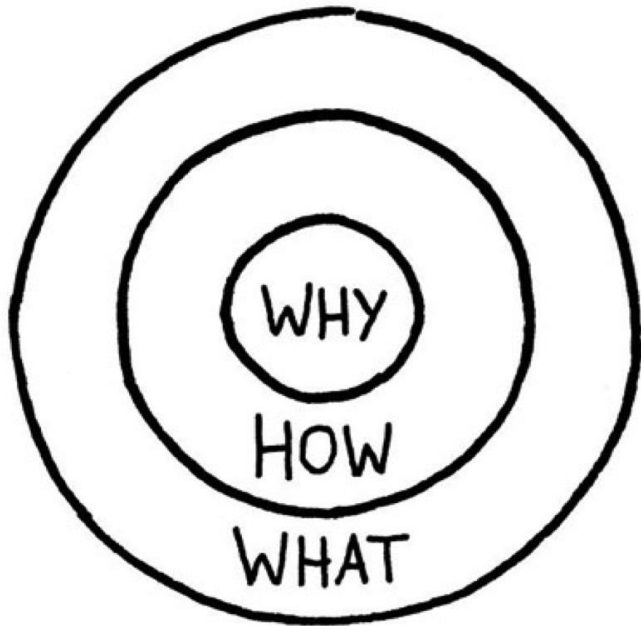
Hebbrecht & Vansteelandt (2020, 2021)

Inhoud

- Kennismaking
- Lezen in gevaar?
- Een 'sterke' lezer?
- Een duurzaam leesbeleid
- **Een leesbeleidsproces**

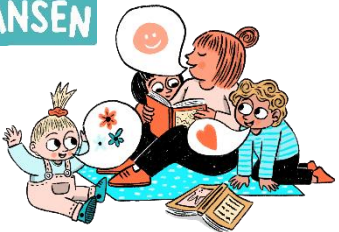

Een leesbeleidsproces

Sinek (2009)

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Knoster (1991)

Een leesbeleidsproces

Stap 1: maak een kernteam

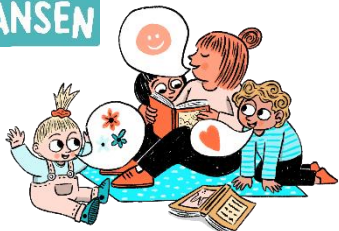
Stap 2: analyseer je beginsituatie

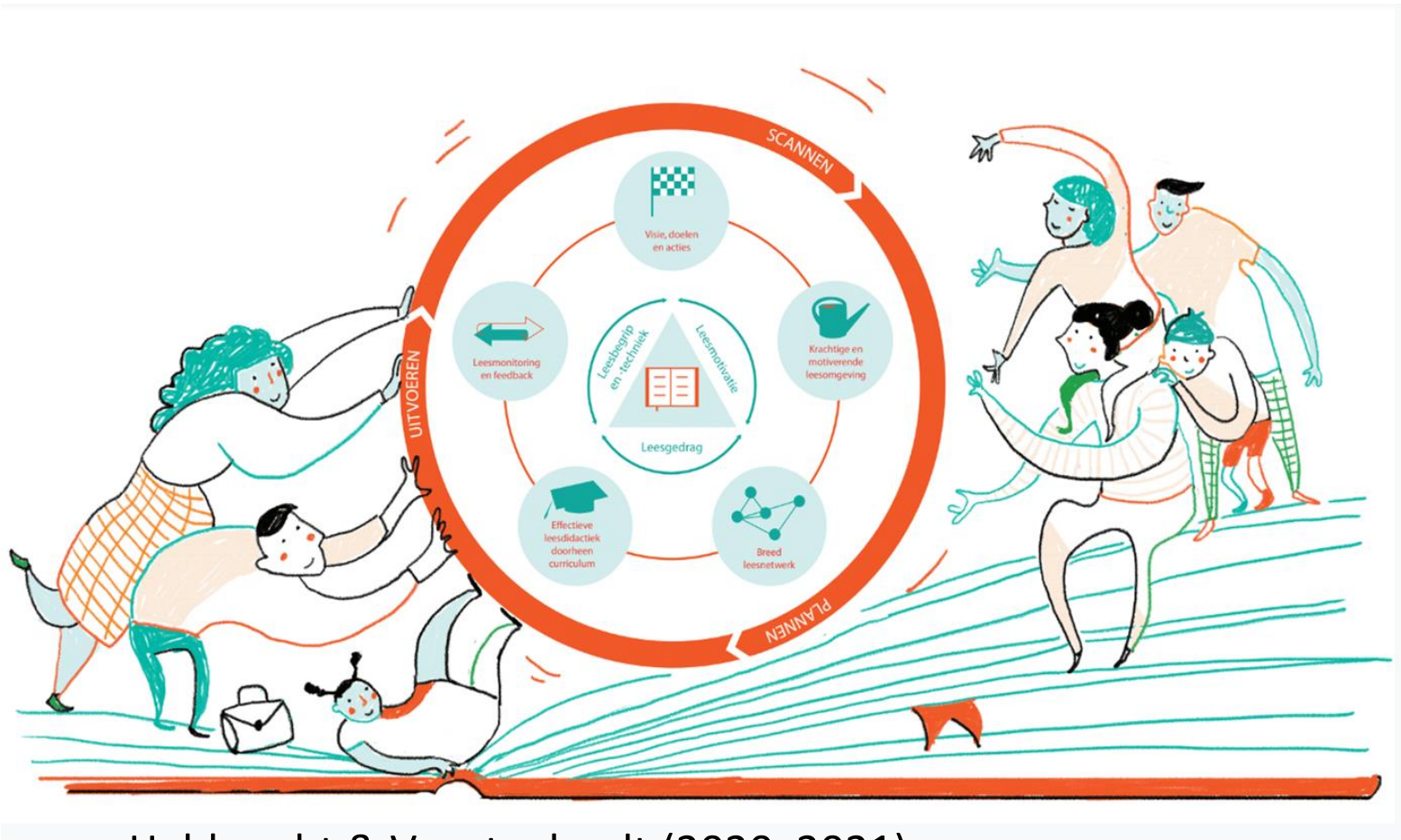
Stap 3: stel een gedeelde leesvisie op

Stap 4: van leesvisie naar leesbeleidsplan

Stap 5: rol acties uit, evalueer en stuur bij, ...

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Hebbrecht & Vansteelandt (2020, 2021)

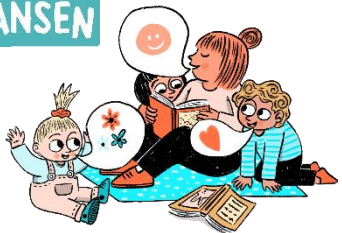
KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Stap 1. Maak een kernteam

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

BEELD: © Eleni Debo | Iedereen Leest

BEELD: © Galison

Stap 2. Analyseer je beginsituatie

- Wat zijn de sterktes van jullie leesonderwijs?
- Waar liggen noden en uitdagingen?

www.leesscan.be

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Stap 3. Een gedeelde visie

- **schoolspecifiek:** rekening houdend met doelpubliek, ligging/context, schoolvisie, eigenheid lerarenteam, leerlingen, ...
- focus op **samenhang leesteknik, leesbegrip, leesgedrag en leesmotivatie**
- de **bouwstenen voor een duurzaam leesbeleid** zijn duidelijk herkenbaar
- het is duidelijk waarom lezen voor de school zo een belangrijk **speerpunt** is

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

De toekomst van de wereld

De toekomst van de wereld
ligt in het verschiet
en ik kijk verder
dan mijn verrekijker
die nieuwe wereld
ken ik niet

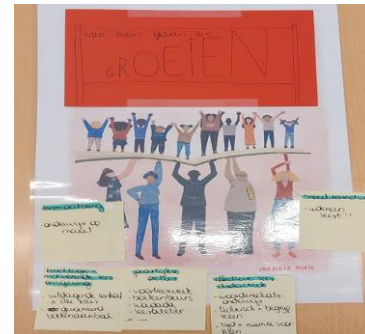

PLINT gedicht: Arjen Boswijk
beeld: Irma van Osch

POËZIE & BEELDDE KUNST uit: DICTER.15 de toekomst is nu

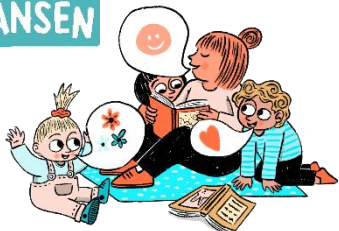
Stap 3. Een gedeelde visie

- Laat je voor de uitwerking inspireren door je eigen schoolvisie, visie op taalbeleid, ...
- Denk na over hoe je over je schoolspecifieke visie op leesonderwijs wilt communiceren met anderen (rekening houdend met je doelpubliek, communicatiekanalen, enz.)
- Hoe je erover wilt communiceren, bepaalt mee je uitwerking

Voorbeeld: Leesvisie De Knipog, Sint-Jans-Molenbeek

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

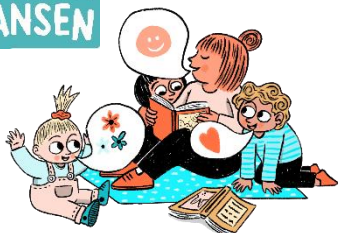

Voorbeeld: Nieuwen Bosch, Gent

Voorbeeld: De Boot, Opwijk

KLEINE KINDEREN
GROTE KANSSEN

Stap 4. Van leesvisie naar leesbeleidsplan

Schoolspecifieke visie
(speerpunten)

Algemene doelen

Concrete doelen
(SMART)

Acties op KT/MLT/LT

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Een voorbeeld:
algemeen doel

Onze school voorziet in een breed en aantrekkelijk leesaanbod afgestemd op de brede interesses en noden van alle kinderen.

KLEINE KINDEREN
**GROTE
KANSEN**

Onze school voorziet in een breed en aantrekkelijk leesaanbod afgestemd op de brede interesses en noden van alle kinderen.

Onze school = *lIn, lkr, ouders, leesnetwerk, ...?*

Voorzien in = *toegankelijk maken, uitlenen, meebrengen, ...*

Breed leesaanbod = *fictie, non-fictie, digitaal, op papier, tekstsoorten, teksttype, luisterverhalen, meertalig aanbod, ...*

Aantrekkelijk leesaanbod = *geen onaantrekkelijke, verouderde boeken, de opstelling nodigt uit, illustraties, tekst spreekt aan, ruim aanbod, ...*

Een voorbeeld:
algemene doel
operationaliseren &
conceptualiseren

Brede interesses = kennen we die eigenlijk wel van alle kinderen?

Noden = ook dit moet goed in kaart zijn gebracht

Alle kinderen = van peuterklas tot en met zesde leerjaar

zie bouwsteen leesmonitoring

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

SMART-doelen op 3 niveaus:

Een voorbeeld:
Concrete doelen

Schoolniveau

- Het **schoolteam** zorgt er samen met **bibmedewerker** voor dat er een **breed leesaanbod** in elke klas aanwezig is onder impuls van het **leesteam**.

Leerkracht-
niveau

- **Leerkrachten** (eventueel aangevuld met een **bibmedewerker**) screenen het **actuele leesaanbod** in elke klas.

Leerling-
niveau

- **Leerkrachten** werken samen met **ouders** om **leesmateriaal** in en uit de klas te brengen.

- **Leerlingen** werken samen met de **leerkracht** om in elke klas het **leesmateriaal aantrekkelijk beschikbaar** te maken voor iedereen.

Jan Lambrechts, Beste boekenmeester 2018:
'Klop niet op te veel nagels tegelijk!'

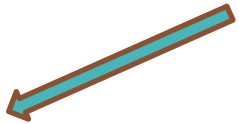
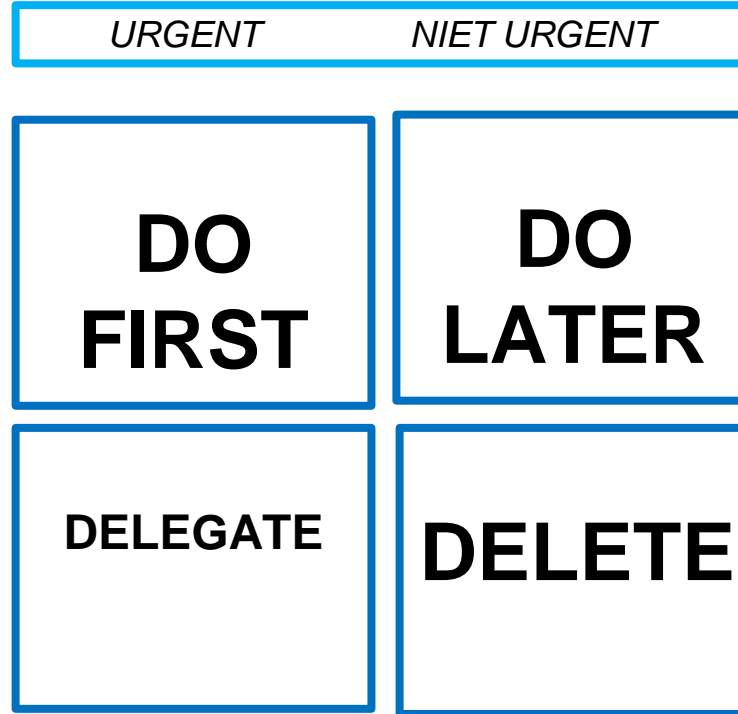
KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

ENKELE NAGELS
DUS, MAAR
WELKE?

Eisenhower-matrix

Formuleer doelen op

- korte termijn (1j)
- middellange (2,5j)
- lange termijn (5j)

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

SMART-doelen op 3 niveaus:

Een voorbeeld:
Concrete doelen

Schoolniveau

- Het **schoolteam** zorgt er samen met **bibmedewerker** voor dat er een **breed leesaanbod** in elke klas aanwezig is onder begeleiding van het **leesteam**. (MLT)

Leerkracht-
niveau

- **Leerkrachten** (eventueel aangevuld met een **bibmedewerker**) screenen het **actuele leesaanbod** in elke klas. (KT)

- **Leerkrachten** werken samen met de **ouders** om **leesmateriaal** in en uit de klas te brengen. (MLT)

Leerling-
niveau

- **Leerlingen** werken samen met de **leerkracht** om in elke klas het **leesmateriaal aantrekkelijk beschikbaar** te maken voor iedereen. (KT)

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Van concrete doelen naar concrete acties

Een voorbeeld:
Concrete doelen

SMART-doelen op 3 niveaus:

Schoolniveau — - Het **schoolteam** zorgt er samen met **bibmedewerker** voor dat er een **breed leesaanbod** in elke klas aanwezig is onder begeleiding van het **leesteam**. (MLT)

Leerkracht-niveau — - **Leerkrachten** (eventueel aangevuld met een **bibmedewerker**) screenen het **actuele leesaanbod** in elke klas. (KT)

Leerling-niveau — - **Leerkrachten** werken samen met de **ouders** om **leesmateriaal** in en uit de klas te brengen. (MLT)

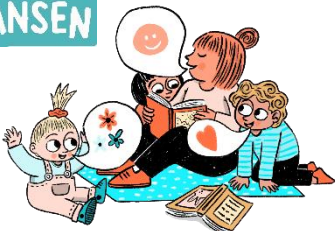
- **Leerlingen** werken samen met de **leerkracht** om in elke klas het **leesmateriaal aantrekkelijk beschikbaar** te maken voor iedereen. (KT)

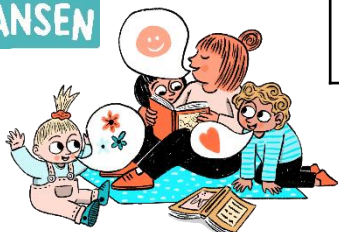
Wilde brainstorm / ideeën, (alles mag en kan)

- van de slechte boeken die eruit moeten, maken we meubels, of egeltjes om te verkopen op de kerstmarkt
- beginnen bij kleuter en zo naar zesde leerjaar of iedereen in dezelfde week? → beter tegelijk. Maken we er een gezellig event van? Met muziek en hapjes?
- Wat doen we als er niets meer overschiet?
- we maken een lijst met soorten en types erop en dan kun je turven hoeveel je ervan hebt.
- Eerst kwantiteit en dan kwaliteit checken of alles in één keer: best alles in één keer?
- Dat is veel werk voor 1 lkr
- Wie beslist wat er goed is → leesteam moet checklist maken.

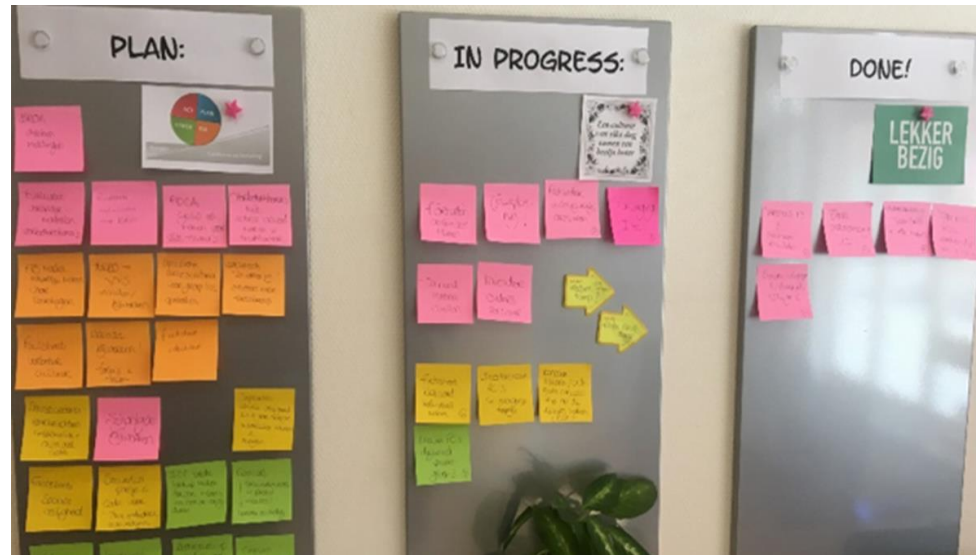
KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

DOEL (waarom)	De slechte boeken gaan eruit en we zien wat er tekort is. Het doel is om een breed aanbod te hebben voor ALLE leerlingen, volgens hun interesses en volgens hun noden.
Wat	Inventaris maken van vaste collectie leesmateriaal in elke klas (aantal, soorten en types...)
Wie	elke lk (eventueel met bib)
Hoe	Leesteam levert screeningsinstrument aan (aantal, soorten en types, jaartal ...). LK X van leesteam kent iemand die een screeningsinstrument heeft en vraagt na.
Waar	In elke klas
Wanneer	start feb. 2021 - moment naar keuze - deadline juni 2021
Kosten & consequenties	Geen Wat doen met vuile boeken / oude boeken: creatieve verwerking? Andere bestemming?

Stap 5: rol acties uit, evalueer en stuur bij, ...

Hebbrecht & Vansteelandt (2020, 2021)

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

Literatuur

- Hebbrecht, J. & Vansteelandt, I. (2020). Van duurzaam leesbeleid naar sterk leesonderwijs. FONS, 5(1), 5-9. https://frisonderwijsnederlands.files.wordpress.com/2020/09/fons_6_1_hebbrecht_vansteelandt.pdf
- Hebbrecht, J. & Vansteelandt, I. (2021). Leesbeleid maken: hoe doe je dat? MeerTaal, 7(2), 14-16.
- Hebbrecht, J. & Vansteelandt, I. (2021). Sterk leesonderwijs maak je samen: leesbeleid in de praktijk. Tijdschrift Taal, 12 (19), 30-34
- <https://kleutergewijs.wordpress.com/2021/03/01/kijk-over-het-muurtje-het-leesbeleid-op-de-school-van-kleuterjuf-elif/>
- Binnenkort: FONS (november 2021): Leesbeleid: Leerlingen aan zet!

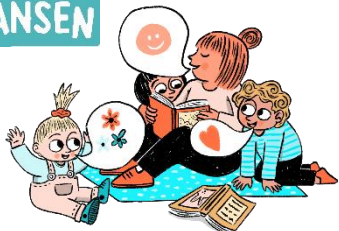

Tot slot

- Leesbeleid maak je samen
- Als lerarenteam maak je het verschil
- Er is een tekst voor elk kind

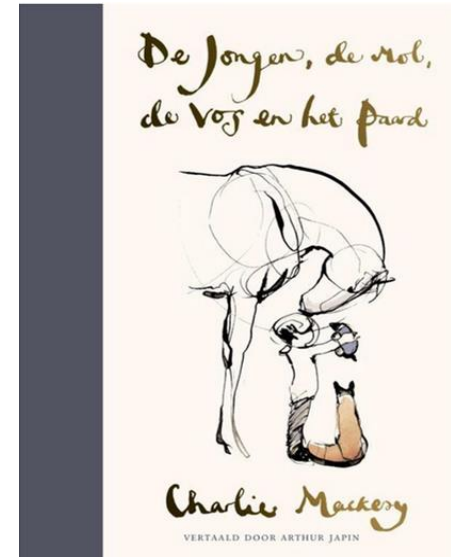
KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

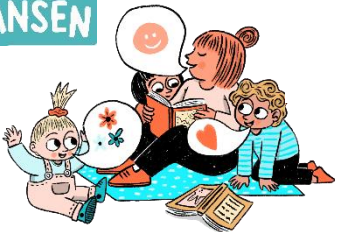
'Ik ben zo klein,' zei
de mol

'Ja,' zei de
jongen,
'maar je
maakt een
groot
verschil.'

KLEINE KINDEREN
GROTE
KANSEN

KLEINE KINDEREN
**GROTE
KANSEN**

**Sterke lezers maak je
samen!**

KLEINE KINDEREN
**GROTE
KANSEN**

Jona Hebbrecht